

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 36.

Måndagen den 9 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrifvelse till Konungen med anmälan om ledigheter inom kammaren, hvilka skola innan nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

Fortsattes föredragningen af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen äfvensom motion om ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen.

2 punkten.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 72 riksdagsordningen.

Herr Berg, Gustaf: Som kammaren behagade finna, har konstitutionsutskottet i den nu föredragna punkten föreslagit den förändring af 72 § riksdagsordningen, att revisionen af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, hvilken revision nu är gemensam för alla dessa institutioner, skall sönderfalla i två särskilda revisioner, hvaraf den ena, bestående af 12 revisorer, skall granska statsverkets och den andra, bestående af 6 revisorer, skall granska riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning. Revisorernas antal skulle således ökas från 12 till 18. Och dessa båda revisioner skulle arbeta hvar för sig utan gemensamt samarbete dem emellan.

På samma gång jag mot detta utskottets förslag ber att få åberopa de motiv, som finnas anförda i den af herrar Bergius och Alin afgifna och af mig biträdda reservation, skall jag emellertid be att till dessa motiv få lägga en allmän synpunkt, från hvilken jag anser att denna fråga bör betraktas. Jag ber

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

att dervid få betona, att det gifves äfven andra, mer speciella synpunkter, som icke böra lemnas ur sigte. Men jag har anledning antaga, att dessa synpunkter blifva under denna debatt upptagna af andra med revisionsarbetets detaljer mera sakkunniga. I förbigående torde jag få påpeka, att fördelningen af arbetet mellan dessa båda revisioner icke torde vara synnerligen tillfredsställande. Sambandet mellan riksbanken och riksgäldskontoret torde vara mindre än sambandet mellan statsverket och riksgäldskontoret, hvadan det torde finnas skäl att, om en fördelning af revisionen skulle ske, göra fördelningen på annat sätt, än det nu föreslagna.

För att komma till den generella synpunkt, som jag nyss antydde, är frågan den: hvilket tillvägagående vid revisionen kan vara det rigtigaste? Det ena tillvägagåendet är nemligen det, att revisorerna inlåta sig på en i detalj gående siffer-, bokförings- och verifikationsgranskning. Det andra tillvägagåendet deremot det, att revisorerna hufvudsakligen fästa sig vid en generell granskning och öfversigt af förvaltningens hufvudgrenar. Vill man det förra alternativet, då medgifves alldeles obetingadt, att det nuvarande antalet revisorer icke är tillräckligt. Skall man gå till väga i enlighet dermed, då bör antalet ökas. Jag är dock öfvertygad, att, om det ökas till 18, skall man snart komma till insigt om att det bör än ytterligare ökas. Detta tillvägagående synes emellertid mig icke vara det rätta. Siffer- och verifikationsgranskningen kan anses vara fullbordad redan innan statsrevisorernas arbete börjar. Den har egt rum i kammarrätten och på flera andra ställen. Revisorerna böra därför enligt min mening icke fördjupa sig i detaljer. Göra de det, kunna de komma till det resultat, att *de icke se skogen för idel träd*. Revisorerna måste skilja hufvudsak från bisak, de måste veta att begränsa sitt arbete till sjelfva hufvudsynpunkterna. De måste rigta sin uppmärksamhet på möjligen befintliga felaktigheter i den totala organisationen eller delarne deraf och föreslå sättet för afhjelpandet af dessa felaktigheter. Endast genom ett sådant fullgörande af det åt dem gifna uppdrag kunna revisorerna anses hafva fullgjort den politiska funktion, som verkligen ligger i det uppdrag, som blifvit åt dem anförtrodt. Men för en sådan revision, ett sådant tillvägagående, som det sista af mig angifna alternativet innebär, är jag för min del öfvertygad om, att det nuvarande antalet revisorer är fullt tillräckligt. Och det skall fortfarande vara det, om icke revisorernas granskningsresor utsträckas än längre än hvad nu är förhållandet.

Jag skall slutligen be att få påpeka, hurusom under 1891 års riksdag väcktes motion, innefattande hemställan om tillökning i revisorernas antal. Detta förslag blef af konstitutionsutskottet afslaget, utan att ens någon af Första Kammarens ledamöter i utskottet häremot reserverade sig. Utskottet ansåg nemligen, att

någon tillökning icke borde förekomma, och blef utskottets hemställan godkänd icke endast af Första, utan äfven af Andra Kamraren. Häruti ser jag ännu ett skäl att vördsamt yrka afslag å utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

Herr Rudebeck: Min erfarenhet såsom statsrevisor är naturligtvis icke stor, men den är dock någon. Jag har en gång haft det förtroendet att vara revisor. Och jag kan icke annat än uttala den mening, att det är mycket svårt, om ens möjligt, för statsrevisorerna att medhinna det magtpåliggande värf, som åligger dem, äfven utan att ingå i en minutiös granskning, som icke kan anses tillhöra dem.

Inom utskottet framhöll jag den åsigt — hvilken jag fortfarande hyser — att bäst vore, att förändringen ginge i den riktning, att tiden för revisionsarbetet utsträcktes. Det lemnades mig emellertid upplysning om att svårigheter skulle möta för en sådan åtgärd, såväl för att låta revisionen börja tidigare, än den enligt lag skall göra, som för att låta den fortgå efter den tid, då den enligt nuvarande bestämmelser skall sluta. Under sådant förhållande, och då jag icke inom utskottet kunde vinna understöd för min mening, öfvergaf jag densamma. Och då finnes, enligt mitt förmenande, icke någon annan utväg till förbättring än att öka antalet revisorer. Äfven i fråga härom var jag vid öfverläggningen inom utskottet så till vida skiljaktig, att jag ansåg, att antalet borde ökas med *fyra*. Denna min mening understöddes af en utaf utskottets ledamöter, men då de af öfrige ledamöter, som ville förändring i nu antydda syfte, höllo på siffran 6, ville icke vi två genom att motsätta oss en sådan förändring åstadkomma splittring.

Det har sagts, att oegentligt vore att hafva särskilda revisorer för granskningen af riksbanken och riksgäldskontoret. Jag kan för min del icke tro annat än att det vore fördelaktigt. Det kan väl icke förnekas, att den del af revisionen, som afser granskning af riksbanken och riksgäldsverket, fordrar hos de valda vissa förutsättningar och vissa kvalifikationer, som äro i väsentlig mån olika dem, med hvilka man kan vara tillfredsställd hos de revisorer, som skola utföra det öfriga arbetet. Derfor föreställer jag mig, att det skulle vara till afsevärd nytta och till stort gagn, om vid val af revisorer valdes särskilda revisorer för granskningen af riksbanken och riksgäldskontoret.

Såsom jag i början nämnde, har jag icke deltagit i mer än en statsrevision och kan således icke yttra mig om, huru det i allmänhet brukar dervid gå till; men jag förmodar, att det vid hvarje revision går till på lika sätt, och i sådant fall blir det en af de afdelningar, på hvilka revisionen fördelar sig, som får detta plus att granska riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning,

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

och det är verkligen ett så stort plus, att det väl kräver samma tid att behandla och bedöma som det öfriga arbetet.

Jag kunde icke under revisionens gång lösgöra mig från den uppfattning, som jag mycket snart fick, att det icke var möjligt att på ett fullt nöjaktigt sätt eller så, att man sjelf kunde känna sig tillfredsställd med arbetet, utföra detsamma.

Under sådana förhållanden anser jag det verkligen vara af behovet påkalladt, att antalet revisorer ökas. Om jag också, såsom jag nämnde, anser, att en ökning med ett mindre antal eller 4 vore tillräcklig, vill jag emellertid, hellre än att icke någon ökning sker, och då jag nu icke vill framställa något särskildt yrkande, fortfarande ansluta mig till den mening, som blifvit pluralitetens inom utskottet; och yrkar jag för den skull bifall till densamma.

Herr Boström, Filip: Då jag under åtskilliga år deltagit i statsrevisionens arbeten, skall jag tillåta mig yttra några ord. Med den erfarenhet, jag har om dess arbete, kan jag icke neka till att riksbankens revision har behandlats tämligen styfmoderligt. Förhållandet är nemligen, att revisorerne dela sig på tre afdelningar, af hvilka den tredje har att behandla riksbanken och riksgäldskontoret jemte ärenden, som höra under sjetta hufvudtiteln. Tänker man på denna hufvudtitel, finner man såsom alldeles gifvet, att, om herrar revisorer ville egna tillbörlig tid åt revisionen af t. ex. jernvägstrafikstyrelsen och hvad dertill hörer, detta arbete skulle taga ganska ansenlig tid.

Ehuru jag således anser, att en förändring bör ske, tror jag icke, att den af utskottet föreslagna förändringen är lycklig. Jag tror nemligen icke, att en särskild revision, bestående af tre ledamöter från hvardera kammaren och arbetande alldeles för sig utan gemensamhet med den andra revisionen, skulle medföra ett lyckligt resultat. Tre revisorer komma att stå mot tre. Och revisionens uttalanden skola icke få den vikt, som när behandlingen sker i plenum.

Jag tillåter mig att göra en liten erinran mot det sätt, hvar på revisorerne under de sista åren skött sina resor. För min del har jag varit ganska tveksam, huruvida dessa resor böra utsträckas så, som under de sista åren varit förhållandet. Ostridigt är, att de taga bort ganska mycken tid, och de företagas i allmänhet vid den tidpunkt, då pleniarbetena pågå. Jag tror, att ganska lyckligt vore, om dessa resor inskränktes något, ehuru jag å andra sidan erkänner, att åtskilliga af dessa resor varit ganska fruktbringande.

För min del kan jag således icke vara med om den förändring, som af utskottet föreslagits, utan ber jag att få instämma i den reservation, som af herr Bergius m. fl. blifvit afgifven.

Deremot tror jag, att lämpligt vore, att en förändring i arbetsordningen egde rum, så att den afdelning, som har att behandla riksbanken och riksgäldskontoret, icke derjemte fick så mycket af statsverket på sin part. Ty jag är fullt öfvertygad, att den icke kan göra granskningen så utförlig, som meningen är.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Jag tillåter mig att yrka bifall till den af herr Bergius med flera afgifna reservation

Herr Nyström: Jag har sökt följa med de invändningar, som gjorts mot utskottets förslag, och skall nu i min tur be att få bjuda några skäl för det resultat, hvartill utskottet kommit.

I första rummet synes mig, att man har full rättighet att säga, att den revision, som gäller riksbanken och riksgäldskontoret, är af väsentligen annan art än den andra, och att således fullgoda skäl finnas för att hithörande revisorer skola väljas särskildt och arbeta särskildt. Hvad som först skiljer denna revision från den andra är, att riksbanken och riksgäldskontoret äro Riksdagens verk och icke statens verk. Det är en väsentlig skillnad. Riksdagen har ju — med erfarenhet från gångna tider och utan tvifvel på goda skäl — med en viss stränghet velat hålla sina inrättningar skilda från statsverkets. Med tanke härför har också utskottet ansett angeläget att hålla de olika revisionerna i sär — statsverkets revision för sig samt riksbankens och riksgäldskontorets revision för sig. Redan det nämnda synes peka på, att det finnes en förnuftig grund att skilja de båda revisionerna åt.

Vidare kan man säga, att kvalifikationerna hos dem, som revidera riksbanken och riksgäldskontoret, böra vara i viss mån andra än hos dem, som revidera statsverket. Det kan icke nekas, att för dem, som skola revidera riksbanken och riksgäldskontoret, behöfvas särskilda egenskaper — något matematik här, någon kännedom i lefvande språk der, för att de må kunna följa med protokollen och sätta sig in i de särskilda meddelandena från utländska finansmagter, men framför allt någon insigt i bankfrågor eller finansfrågor, hvilket man ju i allmänhet icke förutsätter hos dem, som skola revidera statsverkets olika afdelningar.

Revisionen af riksbanken och riksgäldskontoret är vidare af annan art derutinnan, att enligt reglementet revisorererna för dessa institutioner under vissa förhållanden hafva en säregen andel i förvaltningen. I instruktionen för riksbankens och riksgäldskontorets revisorer finnes mer än en paragraf, som visar, hurusom revisorererna skola ingripa på ett sätt, som icke kan ifrågakomma, när det gäller statsverkets revision. Förutom att de skola granska räkenskaperna och förvaltningen samt föreslå åtgärder, som i detta fall anses nödiga, skola de äfven till laga beifran befordera förseelser af tjenste-

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.

(Forts)

männen; de skola rådgöra med fullmäktige, de skola pröfva och afgöra besvär m. m., allt funktioner, som äro för riksbankens och riksgäldskontorets revision ungefär likartade, men som naturligtvis icke kunna återfinnas, då det gäller statsverkets revision. Riksdagen har tydligt ifrågasatt, att dess förtroendemän, revisorerna, i hvad gäller riksdagens egna verk, skola samverka med fullmäktige på ett sätt, som naturligtvis icke kan ifrågakomma vid statsverkets revision.

Detta är nu de allmänna grunder från rationel synpunkt, hvarför de olika förrättningarna böra vara skilda åt, och det såväl hvad personerna som arbetssättet angår. Men om jag nu skall gå något längre, synes man kunna begära, att jag påvisar, att det nuvarande tillståndet är bristfälligt, ja odugligt, och att det man sätter i fråga att få i stället skall medföra väsentliga förbättringar.

Två af de föregående talarne hafva redan antydtt, att det nuvarande tillståndet är bristfälligt, men de hafva knappast gifvit frågan den relief, som den förtjenar, och som tacksamt vore att här framhålla. Då revisorerna fördelat sig i tre afdelningar och den tredje afdelningen, bestående af fyra personer, dragit sig tillbaka för att fördela arbetet, finner den framför sig en lista öfver alla de verk och inrättningar, som skola revideras: öfverståthållarembetet, kommerskollegium, kartverket, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. fl. — en hel del mycket vidlyftiga — och i slutet af listan stå landsböckerna och jernvägarne. Jag skulle förmena, att de sistnämnda i och för sig vore en lagom uppgift för fyra personer under två månaders tid. Men det är icke nog med detta. Dertill komma, såsom extra, riksbanken och riksgäldskontoret. Allt detta skola de nu reda. Ja, det går också deretter. Man skall först och främst besinna, att alla dessa revisioner, jag nämnde, särskildt landsböckernas och ännu mera jernvägarne, under de senare åren vuxit till dimensioner, som man förut icke kunde ana, och när revisorerna komma till riksbanken, vänta dem der hela trafvar af böcker — jag menar nu icke de speciella räkenskaperna, utan endast sådana, som innehålla större öfversigter — och dessa böcker äro så många och så vidlyftiga, att åtskilliga af dem icke ens blifva uppslagna, än mindre genomgångna, än mindre granskade. För att emellertid komma till någon uppfattning af riksbankens styrelse och förvaltning — hvad får man göra? Jo, man får lita på mellanhänder, på af tjänstemännen utarbetade öfversigter och listor. Att kontrollera, det dessa öfverensstämma med böckerna, kan icke komma i fråga. Nog är, att man hinner gå igenom listorna. Detta är icke någon revision. Det är ett gyckelspel att kalla detta revision.

Kommer så till en liten omständighet — *inventeringarna*. Om de skulle ordentligt verkställas, huru lång tid skulle icke de

taga — med riksbankens alla valutor och riksgäldskontorets obligationsmassor?

Äfven inventeringarna ske på ett sådant sätt, att man får i sin hand listor öfver hvad som bör finnas i de förvaringsrum, som skola inventeras. Men naturligtvis kan det icke komma i fråga att granska, huruvida dessa listor äro rigtiga. Man får lita på dem. Man får med dem i sin hand titta på en del sedelbundtar och myntpåsar och, i riksgäldskontoret, på hvalf, fyllda med obligationer, och sedan förmoda, att allt detta öfverensstämmer med de listor, om hvilkas rigtighet man icke förvissat sig. *Detta är inventeringen.*

Det får dock icke läggas revisorerna något till last. Tiden medgifver nemligen icke en noggrannare revision. Det torde icke vara för mycket — för att komma till slutyrkandet — om revisorerna vore sex och hade två månader på sig eller ännu längre. Jag ber att särskildt få fästa uppmärksamheten på att, hvad de olika revisionsföremålen beträffar, de blifva fördelade på de fyra personer, hvilka deltaga i den tredje afdelningens arbete. Det kan således icke invändas, att det icke vore en vinst, om personerna vore flera. Hvar och en får på sin lott en del räkenskaper, som han skall svara för. De blifva honom för många. Vore det flera personer, blefve det färre räkenskaper på hvar och en, och granskningen skulle blifva bättre fullgjord. Ett plus i personer blefve ett plus i granskningens noggrannhet.

Om nu detta således för närvarande är på ett otillfredsställande sätt anordnad, kan man fråga sig: vore icke det ifrågasatta sättet i alla händelser en stor förbättring? Mig har synts, att de invändningar, som hittills blifvit framställda, icke äro allt för starka. Somliga innefatta halfva medgifvanden, och den af den förste talaren framställda invändningen innehöll endast en påminnelse om att undersökningen icke borde fördjupa sig i detaljer, utan hålla sig till det allmänna. Detta behöfver icke sägas, ty det står i 6 § af instruktionen för revisorerna. Ej heller kan det komma i fråga att så sker. Äfven den öfversigtliga granskningen, med undvikande af alla detaljer, är vida öfverstigande fyra personers krafter under två månaders tid.

Jag skall be att särskildt få taga upp en af de invändningar, som mot utskottets förslag framstälts. Det har sagts, att så ytterst fördelaktigt vore, att de, som granska riksbankens och riksgäldskontorets räkenskaper, med resultatet af sin granskning instälde sig i plenum och meddelade detta resultat åt de der väntande kamraterna. Af hvad jag sagt torde framgå, att detta är ett sätt att låta de fäkunnige hålla föredragning för de okunnige. Dermed vinnes således intet. Tvärt om skulle det innefatta en viss fördel, om de sex revisorer, hvilka äro afsedda att granska riksbanken och riksgäldskontoret, skulle få inom sig sluta sitt arbete. — Man har sagt, att de vore för få härför. Deras beslut

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)

skulle icke få något eftertryck eller någon vigt. Jag svarar der på, att inom t. ex. de stora bankerna finnas endast tre revisorer och i en del andra verk allenast två. Mig synes därför, att med ett så begränsadt arbete, sex personer vore fullt tillräckligt att åstadkomma en duglig revision, utan att därför behöfva någon som helst bekräftelse från ett plenum, som icke kan tillföra dem någon som helst sakkunskap. Jag anser därför, att plenum, långt ifrån att vara en fördel, blott tjenar till att ytterligare kasta bort tid för de personer, som skola indelas att revidera riksbanken och riksgäldskontoret.

Man har sagt, att revisorerna skulle på ett annat sätt kunna fördela sig, och att det derigenom kanske blefve bättre. Om summan af arbetskrafter är otillräcklig, blir det icke någon förbättring, om de fördelas på ett annat sätt. Om de öfriga revisorerna hafva tillräckligt att göra och de fyra hafva för mycket att göra, kan det icke hjälpas upp genom en annan fördelning. Ej heller kan jag se, huru revisorerna skulle kunna bättre fördelas.

Män har vidare här gjort några invändningar mot revisorernas resor. Här är dock erkänt af en man, som har mycken erfarenhet om saken, att dessa resor i själfva verket hafva gjort mycket godt och verkligen åstadkommit förändringar i vissa fall, der förändringar varit önskvärda. Jag har samma mening och anser, att den är visst icke bortkastad den tid, som revisorerna tillbragt på sina resor, och så länge det står i deras instruktion, att de skola granska, icke blott räkenskaperna, utan äfven förvaltningen, ligger deri ett fullt tillräckligt stöd för dessa resor. Om jag tänker tillbaka på den tid, jag själf varit revisor, och på frukten af de derunder företagna resorna, påminner jag mig åtskilligt, som dermed vunnits, för sjukhus, kaserner och Karlsborgs fästning icke minst; jag minnes särskildt en resa till Norrland, som kom att få ganska mycken betydelse för jernvägsbyggnadens ekonomi, och jag vågar säga, att äfven af revisorernas besök på centralfängelset i Stockholm åtskilligt godt har kommit. Jag säger detta till trots för den högdragna anmärkning, som i dag på förmiddagen kom också revisorerna till del. Hvad af dem anmärktes, det var grundadt, och det var dessutom så ofsammt framställt, att jag tror att generaldirektören snarare haft skäl att vara tacksam, än att förhäfva sig öfver dem, som dervid gjorde sin pligt. Jag anser, att hvad de anmärkte i detta, som i så många andra fall, verkligen gifvit uppslag till förbättringar. Dessutom bör framhållas, att, om ock revisorerna icke vid sin granskning eller sina resor finna för många skäl till anmärkingar, själfva utsigten på den förestående granskningen eller det möjliga besöket torde i många fall hafva en gagnelig inverkan.

Man har påmint äfven om en annan sak, och den måste med erfarenhet från förmiddagen verkligen förtjena ett särskildt

omnämmande. Man har sagt, att förra året afslog denna kammare ett förslag att öka revisorernas antal. Ja, mine herrar, huru skall man ställa sig? I dag på förmiddagen förekom en sak, som gifver en viss tyekan. Vi två, som stälde oss till efterrättelse det beslut, Första Kammaren fattat i ett ärende, jag menar nu om riksbanken och riksgäldskontoret, i den tro, att Första Kammaren ovilkorligt och orubbligt skulle hålla fast vid sådant, och som med en viss vidskeplig trohet framhöllo detta för de medlemmar af konstitutionsutskottet, som annars skulle velat förena sig med oss, i fall vi blott velat gifva med oss i fråga om en del mindre väsentliga, men af Första Kammaren förra året antagna uttryck, vi, som då sade: »nej, det kunna vi icke, ty Första Kammaren fattar sina beslut efter noggrant öfvervägande, och hvad den beslutat ett år, dervid håller den sedan fast», vi, som på denna grund tillbakavisade alliancer, som eljest så lätt kunnat åstadkommas, vi hafva nu emellertid fått baklexa. Man skall således icke räkna på att ett beslut vidhålles. Nu försöka vi på en sak, som Första Kammaren i fjol afslog, kanske går det oss nu bättre. Men få vi orätt i båda fallen, då veta vi sannerligen icke hvad vi skola rätta oss efter!

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Det finnes slutligen ännu ett skäl: man har sagt, att en sådan fördelning skulle minska revisorernas politiska betydelse. Det finnes många, som skulle vara ganska nöjda, om revisorernas politiska betydelse förringades; det är dock fägningsamt, att reservanterna icke äro med derom. Jag vill nu sluta med att bedja, att Första Kammaren måtte bifalla utskottets förslag, ty eljest kan det icke blifva någon ordning med revisionen. Om Första Kammaren vill vara med om att tillsätta en särskild revision af sex personer för riksdagens egna verk, böra dessa revisorer på två månader kunna medhinna en verklig revision. Men hvad tjenar det till att behålla den gamla, det är bättre att afskaffa den helt och hållet, ty att behålla en institution, som icke medhinner arbetet och kan vinna det ändamål, som dermed är afsedt, det tjenar till ingenting. Antingen skall den afskaffas, eller ock sättas i tillfälle att utföra sitt uppdrag, och som jag icke tror det vara lämpligt att afskaffa institutionen, anser jag att den bör organiseras så, att den kan göra någon nytta, och det tror jag kunna ske genom bifall till utskottets förslag, hvarför jag får yrka, att kammaren måtte bifalla detsamma.

Herr Ekenman: Jag skall, med anledning af hvad den siste ärade talaren yttrade för bifall till konstitutionsutskottets förslag, anhålla att å min sida få anföra några ord i motsatt riktning.

Jag ber då först och främst få uttala den vanliga meningen, när det gäller en förändring i grundlag, att det måste visas, att föreslagen förändring är nödig och nyttig, och det är i det af-

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags
ordningen.
(Forts.)*

seendet, som jag vågar redan i början säga, att jag tror, att den siste ärade talaren icke har bevisat, hvad han trodde sig bevisa. Jag vill icke neka, att taflan var skickligt färglagd, men jag påstår, att teckningen var icke korrekt. Talaren sade, att revisionen af riksbanken var så bristfällig, att den var »ett gyckelspel», det vill väl säga ungefär lika med noll. Den ärade talaren har tillhört den afdelning af revisionen, som behandlat riksbanken, och jag får säga, att det var ledsamt, att hans erfarenhet gått i den rigtningen, ty denna revision behöfver icke skötas så, att den blir lika med noll. Den ärade talaren torde veta, att siffergranskningen sker utan afseende på statsrevisionen, denna granskning är redan gjord, då revisorerna sammanträdde, särskilda tjänstemän finnas anställda därför. Inventeringen, om hvilken han hade så mycket att anföra, sker ju, men det är gifvet, att en inventering af riksbankens alla sedlar, mynt och valutor icke kan ske så, att man räknar hvarje kopparslant, utan den verkställes på vanligt kontrollerande sätt så, att man jemför med inventarieförteckningarne och ser till, att det finnes behörigt antal mynt, påsar o. s. v., man räknar sedan innehållet i en och annan påse, men icke stycke för stycke hvarje sedel eller myntstycke. Man får dessutom icke draga den konklusionen af hvad talaren yttrade, att den af statsrevisionen verkställda inventering är den enda inventeringen, nej, i riksbanken inventeras ganska ofta. Jag ber att få nämna, att den stora kassan inventeras årligen två gånger af deputerade och en gång af bankofullmäktige. Den mindre kassan inventeras en gång i månaden af deputerade. Sålunda ske nog inventeringar, så att kontroll icke saknas.

När man jemför förhållandet med afdelningskontoren, så har man velat framhålla, att der är kontrollen mera skarpt, der finnas särskilda revisorer, och för dem är föreskrifvet, att de skola uppehålla sig vid kontoret för revisionsgöromål, vid de större 1 månad och vid de mindre 14 dagar årligen. Men der är förhållandet, att före dessa revisioner icke någon fullständig sådan siffergranskning skett, som vid hufvudkontoret. Detta förhållande trodde jag skulle vara för den ärade talaren känt.

Här är i utskottets betänkande sagdt något, på sidan 9, om befordrande af revisionsförrättningarnas skyndsambhet, och der omtalas såsom en oegentlighet, att revisionen fördelar sig på afdelningar, hvaraf den siste talaren gör den slutledningen att, då sakerna sedermera föredragas i plenum, vet icke flertalet revisorer hvarom fråga är. Man får icke af denna framställning draga den slutsatsen, att det tillgår sålunda, att, när ett ärende föredrages i plenum, det genast afgöres, och att revisionsärendena så utan vidare expedieras. Nej, de bordläggas en gång åtminstone, och det är tillfälle för hvarje revisor att taga del af de särskilda ärendena. Först derefter vid nytt plenum sker föredragning till beslut, och det är visst icke omöjligt för någon revisor att full-

ständigt taga reda på hvarje ärende. Har han gjort detta, hvilket är hans pligt, så står han icke okunnig, såsom här nyss yttrades, utan kan deltaga i den slutliga pröfningen med noggrann kännedom om föreliggande fråga. Således, om någon af anmärkningen om arbets-sättet förut kommit till konklusionen, att det vore olämpligt att fördela revisionen på afdelningar, så hoppas jag, efter hvad nu af mig blifvit anfördt, man skall finna, att förändring i berörda hänseende icke vore nyttig. Jag tror tvärt om, att det är ett ordentligt och riktigt sätt, att man förut gjort det förberedande arbetet på afdelningar och sedermera fattar beslut i ett plenum af hela revisionen med dess magt och myndighet.

Här är särskildt taladt något om att revisorerna skulle kunna hafva mera tillfälle att egna sig åt sitt viktiga arbete, beträffande granskning både af riksbanken, riksgäldskontoret och statsverket, om de icke under *de senare åren* hade egnat sig allt för mycket åt inspektionsresor. Vid bemötande af den anmärkningen kan jag i hufvudsak instämma i hvad den siste ärade talaren anförde. Jag har, för min del, den uppfattningen, att dessa resor äro ganska betydelsefulla, och jag kan vitsorda det-samma, som han sade, att genom dessa resor, genom den kunskap om saker och förhållanden, som revisorerna derunder fått, framställningar kunnat göras, som föranledt ganska stora besparingar för statskassan. Men vidare är det icke så, att resor i högre grad företagits af statsrevisorerna under de senare åren, än förut.

I början af 1860-talet började statsrevisorerna att äfven vid resor i orterna verkställa dem åliggande granskning. Sedan hafva resor ständigt företagits af revisorerna. År 1875 — för att öfvergå till den tid, då detta revisionssätt i större utsträckning började användas — företogo de resor till Alnarps landbruksinstitut, Flyinge stuteri, Lunds universitet och hospital, Malmö central-fängelse, jernvägsverkstäder och navigationsskola, Skara veterinärinrättning och Svartsjö. Sedermera har förhållandet år efter år varit ungefär detsamma, och under de senare åren har icke mera tid användts på resor, än det år, som jag tog mig friheten nämna, snarare mindre. Man har således under en längre tid ansett detta vara lämpligt, och jag ber att få säga, att jag, för min del, har den uppfattningen, att den tid ingalunda är förspild, som användes på dessa resor.

Vid allt detta är ju ytterst fråga om hvad är det man egentligen äsyftar med revisionen? Jag ber att i det afseendet få fästa uppmärksamheten på hvad 6 § i instruktionen för statsrevisorerna innehåller. Der heter det i slutmeningen: »börande revisorerna, utan att, så vidt omständigheterna medgifva, förbigå detaljer, hufvudsakligen granska dispositionerna, förvaltningen och resultatet af det hela». Det har sålunda visserligen icke varit meningen, att denna stora revision skulle ingå så i detaljer, att

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags
ordningen.*

(Forts.)

den skulle vidtaga siffergranskningar, eller några dermed jemförliga granskningar, utan meningen är, såsom jag uppfattat den, att åstadkomma en revision i stort, hufvudsakligen real revision.

Jag kan icke heller godkänna riktigheten af den uppfattning, att, därför att revisionen icke åstadkommer en stor arbetsprodukt, den arbetat förgäfvat, eller att dess uppdrag icke skulle vara fylldt. Jag tror tvärt om, att statsrevisionens ändamål, liksom hvarje revisions, är att genom sin befintlighet förekomma missbruk. Deri ligger dess stora magt och betydelse. Det går icke an, att den är borta, men det är icke nödvändigt, att den skall komma med många anmärkniugar. Vår statsförvaltning befinner sig lyckligtvis i det skick, att det icke är möjligt för statsrevisionen att åstadkomma en sådan arbetsprodukt, som man på ett och annat håll synes förvänta, och detta är glädjande för vårt land.

Jag kan, såsom torde framgå af mitt anförande, icke finna mig öfvertygad om, att det är nödigt eller nyttigt att vidtaga denna förändring af statsrevisionen. Jag tror, att saken förhåller sig så, att redan med det antal revisorer, som finnes, är tillräckligt sörjdt för att en sådan kontroll skall kunna ega rum, som man afsett med revisionens inrättande.

På grund af hvad jag sålunda anført ber jag att få förena mig med reservanterna Bergius, Alin och Berg i deras yrkande om afslag å utskottets förslag.

Herr Alin: Med anledning af vissa yttranden, som här blifvit fälda, ber jag att få fästa uppmärksamheten på statsrevisionens utveckling efter dess inrättande och betydelsen af denna utveckling i konstitutionelt afseende. Såsom bekant, finnes i regeringsformen ingen bestämmelse om en statsrevision, utan bestämmelse derom intogs först i riksdagsordningen. Mot de bestämmelser angående speciel granskningsrätt för statsutskottet och inrättande af en statsrevision, som förekommo i första förslaget till riksdagsordningen af 1810, uppträdde regeringsformens egentlige författare Hans Järta genom en sin vän inom representationen, en medlem af borgarståndet, och framstälde genom honom de anmärkningar, han hade att göra med afseende på de föreslagna bestämmelserna och i fråga om öfverensstämmelsen mellan dem och den nyss antagna regeringsformen. Han uppträdde, som sagdt, både mot bestämmelsen om statsutskottets granskningsrätt, sådan den var upptagen i förslaget till riksdagsordning, och mot inrättande af statsrevision; och han yttrade, bland annat:

»Lika vådligt som det blefve att låta en styrelse, utan vilkor, föreskrifna af rikets beskattande ständer, sjelfmyndigt använda hela massan af statens medel, lika vådligt vore det att låta riksens ständer pröfva förvaltningen af dessa medel i dess minsta detaljer.

De fleste en regerings åtgärder utföras genom något användande af statsmedlen. Den speciella granskningen af detta användande skulle således leda rikens ständer i en pröfning af regeringens mått och steg, som snart öfverginge till en sådan anarkisk öfverförvaltning, hvaraf våra riksdagshäfders förvara för oss och våra efterkommande en varnande erfarenhet.»

Hvad han sålunda anmärkte medförde förändring i förslaget, men medförde icke borttagande af bestämmelsen om inrättande af en statsrevision, och orsaken dertill var utan tvifvel den långa tid, som skulle komma att förflyta mellan riksdagarne, en tid, som var så lång — fem år —, att man ansåg, att det i följd deraf behöfdes en granskning mellan de tidpunkter, då statsutskottet blef i tillfälle att förrätta sin granskning. Den synpunkten bade man förlorat, då man införde årliga riksdagar och ändock bibehöll statsrevisionen.

Den revision, som 1810 inrättades, utsträckte, som bekant, allt mer och mer sin verksamhet. Från statskontorets räkenskaper, som man ju först tänkte sig att statsrevisionen skulle granska, utsträcktes granskningen till räkenskaperna för statens öfriga penningförvaltande verk, och revisionen har sedan sträckt sin verksamhet vidare, från granskning af finansförvaltningen till granskning af äfven öfriga förvaltningsgrenar, och i sammanhang dermed står den utveckling, som revisionen har fått under senare tid och som här har omnämnts, och som består deri, att revisorerna företaga resor till olika delar af landet för att granska än den ena och än den andra institutionen eller saken. Dessa resor hafva afsett granskning eller besigtigande af t. ex. navigationsskolor, lägerplatser, slott, ekplanteringar, fångelser, häkten, hospital, embetslokaler, byggnadsföretag af olika beskaffenhet, och i sammanhang härmed kan framhållas, att revisorerna hafva begärt och erhållit del af handlingar och rapporter rörande sådana saker som t. ex. profskjutning af gevär och till och med af befästningsplaner, enligt hvad jag funnit af en diskussion i denna kammare 1885. En dylik utsträckning af revisionens verksamhet synes mig icke stå i öfverensstämmelse med de gränser, som grundlagen själf uppdragit för denna verksamhet, och i det fallet vill jag särskildt vända mig mot herr Nyström och hans yttrande, då han nämnde, att grundlagen stadgar, att revisorerna hafva att granska icke blott räkenskaperna, utan äfven förvaltningen. Hvad står då i 72 § riksdagsordningen? Det heter, att revisorerna utses »för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning», hvarefter det vidare heter: »hvarje revision skall omfatta ett års afslutade *räkenskaper*». Genom sistnämnda ord är väl tydligen angifvet, hvilken sida af förvaltningen granskningen skall afse, och denna uppfattning af grundlagens innehåll gör sig också tydligt och klart gällande i instruktionen för revisorerna i dess 1, 2, 6

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

och 7 §§. Den utsträckning af revisionens verksamhet, som den trots detta har fått, har ledt dertill, att det utskott, till hvilket revisionsberättelsen remitteras, statsutskottet, finner sig i följd af denna remiss föranlåtet att taga upp till pröfning de olika slag af anmärkningar, som statsrevisorerna gjort, vare sig de falla under de bestämmelser i 39 § riksdagsordningen, enligt hvilka statsutskottet skall göra anmärkning, eller icke, och häraf har följt, att statsutskottet har inkommit med framställningar till riksdagen om, att riksdagen med anledning af den eller den anmärkningen skall ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om att den eller den administrativa åtgärden skall vidtagas, att den eller den embetsbefattningen, det eller det embetsverket skall indragas, eller att t. ex. Kongl. Maj:t måtte uppdraga åt den eller den akademien att inkomma med förslag till nya statuter o. s. v. Jag har varit i tillfälle att påpeka en dylik framställning, då statsutskottets yttrande med anledning af revisorernas berättelse vid denna riksdag förekom. Att denna framställning ej var den första i sitt slag, behöfver ej sägas, ty det är väl bekant, att exempel på likartade framställningar kunna anföras från början af det nuvarande riksdagsskickets tid och äfven från den föregående tiden. Dylika framställningar, då de sålunda komma från statsutskottet, föranleda åter, att Riksdagen kommer in på frågor rörande administrationens detaljer, på hvilka Riksdagen alls icke skulle komma in, eller också komma in på en annan väg än anmärkningsvägen, nemligen den, som anvisas genom grundlagarnes bestämmelser och motioner i fråga om underdåniga skrivelser, och dessas remitterande till tillfälligt utskott och om behandlingen af dylikt utskotts utlåtanden.

Den utveckling, som statsrevisionens verksamhet har erhållit, kan sålunda blifva en källa till en af de största vådor, nemligen Riksdagens inblandning i administrationens detaljer. Deri finner jag en omständighet, som gör, att man bör, såvidt möjligt, söka att motverka statsrevisionens utveckling i denna rigtning och särskildt förekomma allt, som kan bidraga att vidare befrämja en sådan utveckling. Efter mitt förmenande skulle antagande af ett sådant förslag, som konstitutionsutskottet här framställt, just bidra att befrämja utveckling i den rigtning jag framhållit. Antagandet af detta förslag skulle nemligen faktiskt verka på samma sätt som förökning af statsrevisorernas antal. Nu säger man att en sådan ökning behöfves. Ja, det säges af dem, som hylla en annan åsigt än min, rörande grundlagens bestämmelser om statsrevisionens verksamhet. Men om statsrevisionen inskränker sin verksamhet till att granska hvad den enligt grundlagen skall granska, nemligen räkenskaperna, och upphör med granskningens utsträckande till andra förvaltningsgrenar än medelförvaltningen, då förmodar jag, att revisionen, äfven med sitt nuvarande medlemsantal, skall befinnas kunna på ett tillfredsställande sätt upp-

fylla sitt ändamål, och därför anhåller jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Jag skall icke tillåta mig att ingå i någon längre utredning om hvad revisorerna hafva att göra, och framför allt ej om hvad de *icke* hafva att göra. Men jag tillåter mig att något till granskning upptaga ett par af utskottet anförda skäl till stöd för den grundlagsändring, som blifvit föreslagen. Det torde nemligen vara anledning att undersöka, om den grund, på hvilken utskottet har ställt sig, verkligen är hållbar.

På tredje sidan står upptagen en af Riksdagens revisorer för några år sedan gjord framställning, som söker att framhålla, huru svårt det är för Riksdagens revisorer att egna tillräcklig uppmärksamhet åt granskning af riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning, när de 4 personer, som dermed närmast skulle hafva att syssla, hafva mycket mindre tid att taga kännedom om riksbankens hufvudkontor och riksgäldskontoret, än de 4 personer, som hafva att göra med revision af hvarje särskildt riksbankskontor i orterna. Den jembörelsen är icke fullt riktig, i ty att, såsom redan här har blifvit åtminstone erinradt, om också icke så starkt betonadt, revisorerna vid afdelningskontoren hafva att, väl oftast med något biträde, äfven verkställa siffer- och detaljgranskning, under det att vid riksbankens hufvudkontor den förberedande siffer- och kontrollgranskningen fortgår hela året om, hvarför ingen kan fordra eller bör fordra af revisorerna, att de der underkasta sig samma arbete som revisorerna vid afdelningskontoren.

Sedan jag således visat, att sjelfva utgångspunkten för utskottets framställning grundar sig på ett missförstånd, så tillåter jag mig anmärka, att äfven på sidan 9 förekommer något, som visserligen tål att ganska noga betraktas, innan man gifver sitt erkännande deråt. Der har framhållits, hvad som äfven under diskussionen framkommit, nemligen att det icke skulle vara någon fördel, att revisorernas plenum sysslade med frågor om revision af riksgäldskontoret och riksbanken, då denna revision egentligen förrättades af en afdelning af fyra personer.

Först ber jag att få anmärka, att den praxis att anförtro den närmaste granskningen af riksgäldskontoret och riksbanken åt samma fyra personer icke har något stöd i gällande grundlag, utan är en helt och hållet inom revisionen träffad anordning, hvilken, långt ifrån att hafva egt bestånd i alla tider, är af färskt datum. Man har visserligen anmärkt, att om arbetskrafterna icke äro tillräckliga, så hjälper icke fördelningen. Detta kan vara sant, men å andra sidan är det lika riktigt att, när det gäller att använda arbetskrafter, som icke äro allt för rundligt tilltagna, sjelfva fördelningen är af stor vikt. Denna kan göras på olika sätt. Jag har deltagit i två statsrevisioner, och då fans icke denna

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags
ordningen.*

(Forts.)

fördelning, som här omtalas och hvilken nu förutsättes såsom något gifvet, från hvilket man utgår. Det var då skilda personer, som granskade riksgäldskontorets och som granskade riksbankens förvaltning.

Det fans två afdelningar; sex revisorer hade att granska ena hälften af statsverket och riksgäldskontoret, och sex revisorer hade att granska riksbanken och den andra delen af statsverket, och långt ifrån att man i plenum sakuade kännedom om innebörden och halten af de anmärkningar, som gjordes i endera afdelningen, så förekommo i plenum ganska allvarliga diskussioner om och bestämda bestridanden af befogenheten af anmärkningar, som gjorts af just dem, som hade granskningen närmast sig anförtrodd.

1878 års revision företedde ett exempel på, huruledes den afdelning, som granskat riksgäldskontorets räkenskaper, gjorde en rätt skarp anmärkning mot avslutandet af ett lån. Detta gaf anledning till en liflig debatt i plenum. Två ledamöter, som äro här i kammaren närvarande, reserverade sig mot det utlåtande, som majoriteten fann skäligen afgifva, och dessa ledamöter fingo rätt, dels i förklaringen och dels i riksdagen. -- Detta till bevis att plenum icke behöfver bestå af sådana nollor, som här förutsatts och som blott skulle taga till godo de framställningar, som de närmaste granskarne kunnat för dem framlägga. Detta är icke förhållandet och behöfver icke vara förhållandet. Och allra minst bör plenum vara uteslutet, när fråga är om Riksdagens verk, der Riksdagen i sista hand afgör. Der vid lag är det af vikt, att många riksdagsledamöter sätta sig in i ärendenas behandling, hvartill de böra hafva både rätt och pligt. De tolf ledamöter af revisionen, som sitta för att bevaka Riksdagens rätt i fråga om förvaltningen, måste känna det ansvar, som hvilar på dem, och icke utan vidare acceptera hvad som framkastas. Det är ganska vanligt, att i revisionen framkastas än det ena, än det andra, men det är icke ovanligt, att sådant, som efter »promemorior» framställas, undergår så allvarsam siktning och sällning, att det icke kommer fram till Riksdagen.

För öfrigt vill jag erinra att, hvad Riksdagens verk beträffar, de icke äro likställda med statsverket, i det att Riksdagens verk ytterligare och allvarligt granskas af bankoutskottet samt statsutskottet, af det senare icke blott på afdelningen utan äfven i dess plenum, — hvilka utskott, med stöd af revisionsberättelsen, egna noggrann uppmärksamhet åt de förhållanden, som förekomma vid dessa. Det är tydligt, att i fråga om det ena eller andra verkets skötsel kunna förefinnas så viktiga principfrågor, att öfverlämnandet af deras förberedande behandling åt delegationer af sex personer hvarken vore Riksdagen värdigt eller för Riksdagens blifvande uppfattning af ärendet förmånligt.

Hvad inventeringen beträffar, så finnes det icke något tvång för revisorerna att göra den efter listor. Det är lätt att gå till

räkenskaperna; men skall man räkna 400,000 kronor eller ett par millioner i femmor i dagkassan eller förvaringskassan, då får man taga till flera än sex personer och kanske också litet längre tid. Jag är visserligen af den åsigt, att det icke skulle skada, om antalet revisorer ökades, men hvad jag bestämdt håller på, är att revisionen icke bör klyfvas i två särskilda revisioner, utan att plenum bör få stå qvar med den magt och myndighet, som det nu har, och den kontroll, som blotta tillvaron deraf utöfvar derpå, att afdelningarna göra hvad de skola göra och göra det på rätta sättet. Jag är således i det afseendet af samma åsigt som reservanterna, ehuru, hvad angår det framlagda förslaget om ökning af revisorerens antal, jag icke skulle hafva något att invända deremot.

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Herr Ericsson. Då jag haft den äran att fyra år vara statsrevisor och då öfriga kamrater i revisionen här uppträdt, har jag ansett, att jag icke borde vara tyst.

Jag får bekänna, att jag icke är öfverdrifvet nöjd med statsrevisionens arbete. Jag har funnit att det kunde göras bättre. Och ännu mindre är jag nöjd med min egen verksamhet. Jag har många gånger gått ifrån revisionen och sagt för mig sjelf: »Hvad skall du vara med på sådant? Du kan icke uträtta något!» Men när jag så kommit till närmare betänkande, så har jag insett, att revisionen uträttat, om icke stora saker, så dock något som kommit att upptagas af Riksdagen. Vi veta dock, att de flesta anmärkningarne, som kommit fram, varit af ringa betydelse, och få hafva varit af den betydenhet, att de ens vunnit statsutskottets gillande och understöd.

Jag tror icke på nyttan af en tillökning af statsrevisorerens antal och ännu mindre på nyttan af revisionens delning i två afdelningar. Det har redan anförts skäl mot både det ena och det andra. Jag har härtill icke annat att tillägga än min personliga erfarenhet. Jag tror icke, att förhållandena skulle blifva något förbättrade. En talare, som tycktes vara mycket nöjd med sig sjelf, om icke alldeles med de andra revisorerens arbete, sade att han erkände, det vi arbetade gruffligt, men att resultatet likväl kunde jämföras med noll. Så långt tror jag icke att man får gå. Jag tror, att berörde talare verkat många nyttiga saker, men att han också förlängt och försvårat arbetet. Det måste vara något missnöje dermed, som gjort honom ifrig att försvara sitt arbete. Han yttrade, att tiden vore så knapp. Ja, skulle man gå in på att i hvarje detalj granska de volymer, som föreligga, så försloge icke hundra revisorer. Men jag har icke betraktat saken så. Jag har alltid suttit på den afdelning, der riksbanken och riksgäldskontoret granskats och som derjemte haft 6:te hufvudtiteln till sig hänvisad. Vi hafva alltid hunnit genomläsa protokollen i båda verken, och boksluten hafva varit oss före-

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

lagda och granskats. Naturligen har det beträffande riksbanken varit en mycket summarisk granskning, ty vi hafva icke genomsett långa listor på de särskilda dagkassorna, utan det generella bokslutet. Det fordrar icke många dagar att ganska noga gå igenom detsamma. På samma sätt har det förhållit sig med riksgäldskontoret.

Hvad inventeringarna beträffar, så vet åtminstone icke jag, huru man skall kunna göra det noggrannare än att räkna hvarje obligation och skuldförbindelse. Att revisorerna sjelfva icke göra upp listorna härför, utan låta tjänstemän göra det, kan väl icke betyda något. Icke kunna alla tolf behöfva göra upp listorna. Men vill någon granska dem, så är det icke något hinder derför.

Hvad resorna angår, är det en annan sak. Jag har ett par gånger opponerat mig mot allt för långa reser. Man reste t. ex. förliden revision från Stockholm till Gotland, från Gotland till Norrköping, från Norrköping till Göteborg, från Göteborg till Skara, från Skara åter till Stockholm; Eskilstuna for man temligen nära förbi, men gjorde i stället en särskild tur dit, för att se på gevärsförändringen. Äfven om man träffar på god förtäring under vägen, tycker jag, att resorna kunde inskränkas. Jag har t. ex. under den tid, jag varit statsrevisor, varit två gånger i Göteborg, den ena gången under 2 och den andra under 1 dag. Om revisorerna också icke gå i hvartenda fånghus och lukta, så tror jag att de kunna berga sig ändå, då det är andra vederbörande, som resa hela riket omkring och inspektera. Jag tror då, att det vore lämpligare att gå ikring här i Stockholm. Dertill behöfvas inga långa resor, och det är något jag vill rekommendera åt dem, som komma efter mig i revisionen. Här ha gjorts anmärkningar om en mängd saker. Jag vill t. ex. nämna landtmäterikontoret för att få fästa uppmärksamheten derpå, att det dithörande arkivet, som innesluter kanske de dyrbaraste skatter vi ega, är så oförsvarligt illa förvaradt, att det icke är skyddadt mot eldsvåda. Revisorerna gjorde härom anmärkning, men statsutskottet ansåg det icke förtjena vidare åtgärd.

Jag säger detta derför, att jag icke vill taga på mig förebråelsen att vi icke göra något. Jag påstår dock, att statsrevisorerna kunna göra mycket mera, men när man börjar kl. 11 och vanligen slutar kl. 2 och ändå kan hafva mycket bestyr ute i staden under tiden, så kan man då icke säga, att man arbetar ryggen af sig. Deruti ligger det och icke i det att revisorerna blott äro tolf, ty om alla tolf arbetade, om också icke 8-timmars arbetsdag, så kunde mycket mera uträttas. Man behöfver dock icke gå igenom alla luntorna. Revisorerna hafva i en mängd af år oförtrutet sysselsatt sig med folkskoleinspektörernas reseräkningar, och sådant upptager tid. En statsrevisor höll på nästan en hel månad dermed.

Min erfarenhet är att revisionen kunde göras bättre och äfven anordnas bättre, men den nu föreslagna ändringen skulle blott blifva en försämring. Ju flere kockar, dess sämre soppa.

Jag skulle måhända kunna roa herrarne ännu en stund, men jag vågar icke tro, att jag skulle kunna tillägga något mera af värde, och jag skulle derigenom endast förlänga diskussionen; jag slutar nu därför med att yrka afslag å utskottets förslag.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid.

Jag har också varit statsrevisor ett par gånger, just under de år, då revisionen började utvidga anspråken på sin befogenhet, nämligen åren 1863 och 1866. Min uppfattning var då densamma, som här förut blifvit framhållen af herr Alin, att statsrevisionen började öfverskrida det område, som enligt grundlagens anda egentligen tillhörde den. Men nu har ett sådant öfverskridande fått häfd af fleråriga prejudikat för sig, så att derom ej är lönt tala, men väl att tillse, att ej öfvergreppen fortgå längre än som skett.

Det är ganska sant, att vilja revisorerna gå in i alla detaljer af räkenskaperna, då är och blir, hur man ställer det, tiden otillräcklig. Der lågo hela golf fulla med böcker och verifikationer från ensamt ett statsdepartement, och att flygtigt titta i dem var ju bortkastad tid. Om ock revisionen varade året om, och det vore dubbelt så många revisorer som för närvarande, skulle det vara omöjligt att på det sätt, som nu åsyftas, medhinna en fullständig revision.

Lyckligtvis kan icke revisionen utsträcka *tiden* för sin verksamhet längre än den nu räcker, ty då skulle man icke hinna få berättelsen färdig i rätt tid, och att öka revisorernas *antal* vill jag icke vara med om för att ej heller på den vägen öka frestelsen för revisionen att utvidga området för sin granskning utöfver dess rätta gränser. Men jag tror, att revisionen skulle kunna blifva mycket verksammare, om Riksdagen först och främst såge bättre efter hvilka den väljer till revisorer och icke, såsom nu, ofta valde personer utan sakkännedom, blott därför att de önska bli valda. När det blir fråga om revision af riksbankens förvaltning, så är ej att vänta eller begära, att den, som är alldeles ovan vid större räkenskaper och bokslut, skall kunna utföra en verksam granskning. En person, som aldrig haft med bankaffärer att göra, kan sitta ett halfår och titta i böckerna och skall ändock icke kunna göra en förständig anmärkning. På samma sätt med riksgäldskontoret. Hvad förstår en person om dess skötsel, hvilken aldrig haft något att skaffa med utländska låneaffärer och vexlar? När jag var ledamot af revisionen, kommo också ofta medrevisorer och sade: »Kom och hjälp oss; vi förstå oss icke alls på det här.»

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

Således, det första villkoret för en verksam revision är att personer väljas, som ega sakkunskap, ty eljest komma revisorerna icke att uträtta något, om än deras antal blefve aldrig så stort.

Ett annat villkor är, att man låter samma person tjänstgöra som revisor ett par år i rad, ty då får han åtminstone så småningom någon erfarenhet. Detta sätt har också numera börjat att temligen allmänt praktiseras.

Om de båda utvägar, jag nu antydt, blefve fullständigt anlidade, tror jag revisorerna skulle hinna med hvad de hafva att göra. Att få en öfversigt öfver riksbankens och riksgäldskontorets räkenskaper och skaffa sig en förständig uppfattning huru verken skötas, det tror jag går för sig ganska snart för erfarna män. Och om revisorerna icke skulle hinna gå in i granskning af sådana småsaker, som då för ett par år sedan anmärktes, att man vid Karlberg bundit en bok för dyrt, så vore väl ingen vidare skada skedd.

För öfrigt skulle jag vilja rekommendera åt revisorerna att icke hafva anspråk att hvarje år gå igenom hvarje del af räkenskaperna i detalj, utan de kunde ett år taga t. ex. trafikstyrelsens räkenskaper, ett annat år fångvårdsstyrelsens o. s. v., men granska dessa grundligt. De öfriga räkenskaperna kunde de taga mera summariskt. Hölle de på på detta sätt några år, skulle de på fem, sex år hinna noggrant genomgå hela statsverkets räkenskaper samt få en god inblick i alla förhållanden. Och ett sådant tillvägagående skulle naturligtvis icke utesluta att, om något särskildt förhållande påkallade uppmärksamheten på ett eller annat ämne, äfven taga det under granskning.

Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Herr Nyström: Mitt svaromål kan blifva ganska kort, ty de anmärkningar, som framkommit emot utskottets förslag, hafva alla gått på samma melodi. Revisionen bör ej inlåta sig på en detaljerad granskning, den skall ej räkna hvarje obligation, hvarje kopparöre, heter det, ty då hinner revisionen naturligtvis icke med hvad den skall. Men, mine herrar, hvem har någonsin ifrågasatt att revisionen skall ingå i en så detaljerad granskning, eller på ett så rent af absurdt sätt fullgöra sitt uppdrag, som här framstälts. Jag påstår deremot och är beredd att bevisa att, äfven om revisionen i enlighet med gällande instruktion och förrätningens egen natur hölle sig till en mera öfversigtlig granskning, tiden icke skulle räcka till för revisionen att åstadkomma något dugligt arbete. Härmed har jag visst icke sagt, såsom en ärad talare återgifvit mina ord, att revisionens arbete är alldeles bortkastadt, att resultatet deraf är lika med noll. Nej, då jag i ett par år haft äran vara ordförande på den ena af revisionens afdelningar, vill jag icke gå så långt i sjelfförnekelse och bestrida att vi uträttat någonting alls. Men revisionen har icke uträttat

så mycket, som ligger i sjelfva begreppet revision och som Riksdagen haft rätt att vänta. Det hjälper icke, jag upprepar det, detta talet om detaljerna, allraminst då man fått blicken öppen för att revisioner i allmänhet böra vara hvad jag tillåtit mig kalla »realrevisioner» — icke sifferrevisioner — det vill säga granska förvaltningens gång och medlens användande jemte deras redovisning. Problemet är att också här åstadkomma just en sådan realrevision, men med de arbetskrafter, som nu finnas, räcker tiden ingalunda till.

Hvad jag nu anfört är svar på yttrandet af herr Ekenman, hvilken trodde, att jag ansåge resultatet af revisionens arbete vara lika med noll. Det är fullt klart, att det bör vara en realrevision och en öfversigtlig granskning, men som nämndt tiden räcker ändå icke.

Herr Alins anmärkningar gingo ut på att med historiska skäl påvisa, att revisionen för närvarande hölle på att gå öfver sin befogenhet och inkräkta på områden, der revisionen icke hade något att skaffa. Denna anmärkning vill jag lemna obesvarad, ty frågan huruvida revisorerna öfverträdt sin befogenhet och om inskränkning af deras magtsfer, den föreligger icke nu. Här är alldeles icke fråga om att förändra revisionens ställning eller uppdrag. Den förevarande frågan är så mycket mer oberoende af den utaf herr Alin upptagna, som här blott är tal om att göra revisionen kraftigare med afseende å Riksdagens egna verk. Hvad dessa angår, behöfver man ju icke vara rädd för att göra någon inkräkning på den andra statsmagtens område. Och beträffande revisionen af statsverket är icke någon ändring nu ifrågasatt. Antingen herr Alin har rätt eller icke, så inverkar detta icke på den föreliggande saken, och jag behöfver således ej upptaga hans yttrande till besvarande. Det gäller som nämndt här blott Riksdagens egna verk, och dermed förfaller hans anmärkning.

Herr Alin anförde citat ur stadgandena rörande revisionen för att visa, att den skulle vara egentligen en granskning af räkenskaperna. I instruktionen för revisorerna heter det dock, att revisorerna »böra, utan att, såvidt omständigheterna medgifva, förbigå detaljerna, hufvudsakligen granska dispositionerna, förvaltningen och resultaten på det hela». Detta är något annat än en blott räkenskapsgranskning.

Om revisorernas resor är tillräckligt taladt och tillräckligt svaradt, så att jag behöfver ej orda vidare om dem.

Hvad herr Törnebladh påminde om, afsåg en annan tid. Det arbetssätt, som då brukades, har numer blifvit öfvergifvet, förmodligen på fullgoda skäl. Jag kan blott säga, att om man på hans tid brukade en sådan halfvering af revisionen, som han uppgaf, det sättet måtte befunnits ännu mer otillfredsställande än det nuvarande, eftersom man öfvergifvit det och i stället upptagit den nuvarande anordningen. Och nog tyckes det mig att

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)

om de fyra revisorer, som nu skola granska riksgäldskontorets, riksbankens och en del af statsverkets förvaltning, icke medhinna denna granskning, samt de öfriga revisorerna också äro öfverlastade med göromål, saken ingalunda vore hjälpt dermed att man fördelade revisorerna på blott två afdelningar i stället för på tre, såsom för närvarande sker.

Vidare får jag säga, att hvad som sker vid revisionen af afdelningskontoren icke varit utgångspunkten för utskottets yrkande, men utskottet har häri funnit en parallel, och den tycker jag är ganska riktig. Om man vid afdelningskontoren, med den personal, som der finnes, behöfver två månader för revisionen, så hjälper det icke att säga att der förekommer äfven siffergranskning; ty två revisorer som *med biträde* revidera ett afdelningskontor hafva, äfven om de dervid måste företaga siffergranskning, ett ojemförligt lättare arbete än fyra personer, som skola jemte sjetten hufvudtitelu granska räkenskaper och förvaltning vid riksbankens hufvudkontor och vid riksgäldskontoret.

Icke vill jag säga, att de i plenum sittande ledamöterna af revisionen äro nollor därför, att de vid föredragning in pleno af ett ärende, som de ej handlagt, nödgas lita på dem af kamraterna, som haft detta ärende till sin särskilda uppgift. Man kan nemligen icke begära, att de öfriga revisorerna, öfverhopade som de äro med annat arbete, skola hinna sätta sig in äfven i frågor, i hvilkas behandling de icke deltagit. De öfriga, som intet veta, måste, som jag sagt, lita på de fyra, hvilka ganska litet veta.

Jag måste säga, att om det tillsattes sex personer, hvilka finge uppdrag att uteslutande syssla med värfvet att granska riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning, och desse finge två månader på sig att intränga i undersökning af ärendet, så skulle deras arbete blifva af mycket mera värde för Riksdagen och mera upplysande för statsutskottet än hvad nu är händelsen, då granskningen är uppdragen åt fyra personer, hvilka dessutom äro upptagna af många andra värf och hvilkas anmärkningar måste i plenum föredragas. Om sex personer uteslutande sysselsätta sig med denna granskning, medför ock detta större trygghet, än om arbetet utföres af fyra, låt vara att dessa skola meddela sina upptäckter åt ett plenum af åtta andra.

Herr Ericsson sade, att det var som det kunde med arbetet inom revisionen. — Jag vill gifva herr Ericsson det betyget, att han var bland de minst flitige.

Friherre Leijonhufvud föreslog, att man skulle taga en grupp af embetsverk ett år och en annan grupp ett annat o. s. v. samt för öfrigt hvarje år blott skumma öfver de andra. Jag tror nu först och främst, att ett sådant tillvägagående knappast fullt öfverensstämmer med instruktionen för revisorerna. Men för öfrigt finnes nu icke ens tid för revisionen att sätta sig ordentligt in i något, utan man måste »skumma» öfver allt.

Tillståndet är för närvarande så otillfredsställande, att revisionen knappast har rätt att kallas revision. Riksdagen har icke af dess arbete den ledning för sitt omdöme, som den har rätt att fordra. Jag är deremot säker på, att om en sådan fördelning komme till stånd, att Riksdagens egna verk finge sina egna revisorer, ett verkligt godt arbete skulle kunna åstadkommas, på hvilket Riksdagen kunde bygga. Revisionen af statsverket skulle också vinna på att skiljas från revisionen af Riksdagens verk. Vinst skulle således uppstå å ömse sidor.

Jag anser, att den moderna revisionen, realrevisionen, är en viktig handling, och jag önskar, att resultatet af revisionens arbete skall vara sådant, som Riksdagen eger rätt att komma i åtnjutande af.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Samzelius: Jag skall icke i vidare mån förlänga diskussionen, men då jag låtit anteckna å betänkandet, att jag icke kunnat biträda utskottsmajoritetens beslut, anser jag mig skyldig att yttra mig i frågan.

Då det här blifvit upplyst af talare, som deltagit i flera revisioner, att det under nuvarande förhållanden är revisorerna omöjligt att hinna fullgöra sina åligganden med särskildt afseende å revision af såväl riksbankens som riksgäldskontorets förvaltning, så är det naturligt att jag såsom redovisningsskyldig inför revisorerna icke vill motsätta mig, att antalet revisorer förstärkes i den mån så kan anses nödigt.

Deremot finner jag mig böra motsätta mig revisionens fördelning i två afdelningar, därför att jag anser nödvändigt, att uppkomna frågor om anmärkningar behandlas i plenum, då först genom en mångsidig behandling af sådana frågor revisionens uttalanden få verkligt värde. Jag har sjelf såsom sekreterare under många år biträdt vid statsrevisionen, och jag tror till och med, att jag utan skryt vågar påstå mig hafva större erfarenhet i fråga om statsrevisionen än någon annan här i kammaren. Och min erfarenhet är, att det mycket ofta händt, att anmärkningar af ofta för långt drifvet nit framstälts å en afdelning, hvilka, sedan de blifvit belysta i plenum, fått förfalla, till största båtnad för revisionens eget anseende.

Hvad revisionens utsträckning beträffar, så har mycket här blifvit taladt om revisorernas resor. Jag hyser visserligen icke en så trång uppfattning om revisionens befogenhet som Hans Järta, regeringsformens författare, men nog tror jag, att revisionen någon gång utsträckt sig längre än den bort. Det har nemligen mången gång inträffat, att underordnade tjänstemän begagnat sig af revisionen för ett slags fronderi emot sina förmän och genom

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 72 riksdags-
ordningen.*

(Forts.)

skriftlig requisition påkallat att revisorerna skulle infinna sig, men att då revisorerna sedan kommit och tagit saken i öfvervägande, anmärkningens beskaffenhet varit ytterst tvifvelaktig.

Deremot skulle det visst icke vara till fördel för det allmänna, om man fråntog revisorerne allt initiativ. Jag vill erinra, att åtskilliga mycket viktiga förändringar genomförts just på grund af revisorernas initiativ, exempelvis det tidigare bokslutet. Framställning härom väcktes först bland statsrevisorerna, och förändringens genomförande stötte i början på åtskilliga motigheter, men är nu till stor fördel för det allmänna verkställt.

Då jag anser den föreslagna splittringen af revisionen i två afdelningar leda till så betänkliga följder, att jag icke i någon del kan biträda förslaget, förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först derpå att utskottets ifrågavarande förslag till ändrad lydelse af § 72 riksdagsordningen skulle hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag och vidare på förkastande af nämnda förslag; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 73 riksdags-
ordningen.*

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 73 riksdagsordningen.

Herr Bergius: Då kammaren nyss afslagit det förslag till ändrad lydelse af 72 § riksdagsordningen, som utskottet framlagt, så torde deraf böra följa, att förslaget till ändrad lydelse af 73 § angående ökad antal suppleanter för revisorerna äfven af kammaren afslås. Men kammaren har antagit till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling det förslag till ändrad lydelse af 71 § riksdagsordningen, som afgifvits af herrar Berg och Alin samt mig, och detta förslag förutsätter någon ändring af 73 §. Det heter nemligen i 73 §:

»På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter — — — — —.»

Som den af kammaren antagna 71 § innehåller, att fullmäktige utses hvart tredje år, men suppleanter skola utses hvarje år, så passar icke nämnda lydelse af 73 §. Jag föreslår därför följande ändrade lydelse af 73 §:

»På lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts årligen jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för revisorerne sex.»

Det är såsom herrarne finna endast en redaktionsjemkning, betingad af det förslag till ändrad lydelse af 71 §, som kammaren antagit. Jag hemställer, att kammaren med afslag å utskottets förslag till ändrad lydelse af 73 § måtte till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga det förslag till ändrad lydelse af 73 §, som jag uppläst och som innefattas i den af herrar Alin och Berg jemte mig afgifna reservationen.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
§ 73 riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på utskottets nu förevarande förslag till ändrad lydelse af § 73 riksdagsordningen endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag till ändrad lydelse af berörda paragraf, som innefattas i den af herr Bergius med flere vid 1 punkten i förevarande utlåtande afgifna reservation, att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

Sedermera gjordes propositioner, först derpå att utskottets förslag till ändrad lydelse § 73 riksdagsordningen skulle antagas att hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 6 och 7 i denna månad bordlagda betänkande n:o 10, angående vilkoren för försäljning af bränvin, biföll kammaren hvad utskottet i betänkandet hemställt.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 8.40 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 10 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 51, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om den troslära, hvori barn, födda uti äktenskap mellan vissa olika trosbekännare, skola uppfostras.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 17 och utlåtande n:o 18.

Herr *Widmark* uppläste en motion, n:o 37, angående pension åt kronolänsmannen O. A. Gawells enka och barn.
Denna motion blef på begäran bordlagd.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena uppföras främst lagutskottets utlåtande n:o 51.

Kammaren åtskildes kl. 2.37 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
